

BOŽO VODUŠEK

PESNIK, PREVAJALEC, ESEJIST IN JEZIKOSLOVEC

Tadej Pahor
Univerza v Ljubljani

1 Življenjepis

Božo Vodušek se je rodil v Ljubljani 30. januarja 1905 kot četrti sin. Njegova starša sta bila odvetnik Božidar in Marija Vodušek (rojena Prelesnik). Med prvo svetovno vojno je zaključil osnovno šolo, se nato vpisal na klasično gimnazijo, sredi dvajsetih let 20. stoletja pa je študiral romanistiko na ljubljanski univerzi in diplomiral iz francoske literature in teorije ter latinščine. V tem času je nekaj let bival tudi v Münchnu, Pragi in na Dunaju. Po študiju najprej ni dobil zaposlitve, zato se je vpisal še na pravno fakulteto v Ljubljani, bil nekaj časa učitelj pripravnik v Banjaluki, študij prava pa uspešno dokončal leta 1932. Leto prej je spoznal učiteljico Marijo Gorše (rojeno Kodrič). Da se je lahko z njo poročil, je leta 1941 izstopil iz rimskokatoliške cerkve in se poročil po obredu starokatoliške cerkve.

Od leta 1932 do 1939 je bil delno zaposlen kot pisatelj, delno pa kot odvetnik pripravnik. Od začetka druge svetovne vojne do kapitulacije Italije je imel odvetniško pisarno v Črnomlju, nato pa bil predsednik komisije za ugotavljanje vojne škode na kulturnozgodovinskih predmetih. V zadnjih letih druge svetovne vojne se je pridružil partizanom. V petdesetih letih je najprej služboval kot pisatelj, pisal disertacije iz pomenoslovja in se zanimal za univerzitetno kariero. Leta 1953 je bil sprejet v SAZU kot znanstveni sodelavec, leta 1958 pa je postal znanstveni svetnik. Do leta 1961 je vodil leksikološki oddelek, skupno pa je pri SAZU-ju deloval dvajset let (1953–1973). Po dokončni upokojitvi leta 1973 je živel med Ljubljano in Piranom, kjer je imel stanovanje na Tartinijevem trgu. Leta 1967 je za svoje antologijsko zbirko *Izbrane pesmi* (1966) prejel Prešernovo nagrado. Umrl je julija 1978. Gl. tudi Dolgan, Fridl in Volk 2014 ter Legiša in Glavan 1986.

2 Prevajalsko delo

Poleg pesnjenja se je Vodušek ukvarjal tudi s prevajanjem. Prevajal je iz več evropskih jezikov, in sicer iz nemščine, ruščine, francoščine, srbsčine in hrvaščine. Že v dijaških letih je prevedel pesmi Georga Trakla in A. S. Puškina. Po drugi svetovni vojni je dosegel vrh svojega prevajalskega opusa in se posvetil prevajanju Goetheja (prvi del *Fausta*, 1955) ter francoskega pesnika Baudelaira. Njegov prevod *Fausta* je bil ocenjen kot lep, dovršen in nikoli neestetški (Udovič 2016, 96), saj naj bi združeval novo, organsko umetniško obliko in obliko izvirnika. Jože Udovič (2016, 98) je v svojem prispevku ob izidu Voduškovega prevoda *Fausta* izpostavil tudi nekaj pomanjkljivosti, ki so sicer v skladu z Voduškovim jezikovnim nazorom, a po Udovičevem mnenju bralca nekoliko zmotijo, kot sta npr. raba množinskih osebnih zaimkov namesto dvojinskih (»do nas« namesto »do naju«) in raba predloga »z« namesto »iz« (z daljave).

Vodušek je prevedel tudi nekaj proznih in dramskih del, med njimi dela Paula Claudela, Andréja Gida, Theodorja Dreiserja, Anatola Franca, Ignazia Siloneja in Josepha Conrada. Med drugim je v sodelovanju z drugimi prevajalci prevedel še roman Erice Pedretti *Najožja domovina*, roman Christe Wolf *Kasandra: štiri predavanja: pripoved*, pesmi nemškega pesnika, pisatelja in zdravnika Benna Gottfrieda in Goethejev članek *Blaženo hrepenenje*. Gl. tudi Udovič 2016, 98; Dolgan, Fridl in Volk 2014, 229–230.

3 Založniško in uredniško delo

Vodušek je bil med drugo svetovno vojno v propagandnih oddelkih, kjer je deloval kot radijski poročevalec in urednik radijskih novic. Takoj po koncu vojne je postal referent zakonodajnega odseka ter *Uradnega lista* in *Ljudskega pravnika* pri ministrstvu za pravosodje, kjer je bil zaposlen do konca leta 1946. Gl. tudi Legiša in Glavan 1986.

4 Avtorsko delo

Božo Vodušek je pripadal mlajši generaciji katoliških ekspresionistov in se je kot pesnik oglasil že leta 1920. Prve pesmi je objavil v rokopisnem dijaškem listu *Pramen*, potem nekaj let v časopisu *Domu in svetu*, ko se je pridružil katoliškemu kulturnemu krogu, v katerem je ostal do začetka tridesetih let. Sprva je sicer Vodušek vztrajal pri katoliškem mladinskem gibanju. Ko je spoznal, da znotraj katoliškega kroga ni prave motivacije po ureditvi narodnega in socialnega vprašanja, se je oddaljil od njega in postal samosvoj, »uporniški« pesnik. Ob koncu tridesetih let je uspel izdati prvo pesniško zbirko z značilnim naslovom *Odčarani svet* (1939), v katero je po Bernikovem mnenju uvrstil pesmi, polne »disonanc in protislovij«, s katerimi je presegel ekspresionizem ter

»se razvil v individualnega izpovedovalca nove stvarnosti« (Bernik 2012, 279). Gl. tudi Udovič 2016, Čuk 2005.

Božo Vodušek je bil katoliški ekspresionistični pesnik, ki je prevajal predvsem poezijo iz nemščine, ruščine, francoščine in hrvaščine. Še posebej se je prevajalsko proslavil s svojimi prevodi Goetheja in Baudelaira.

5 Bibliografija

- Bernik, France. 2012. »Odčarani svet Boža Voduška.« *Primerjalna književnost* 35, št. 3: 271–281.
- Čuk, Silvester. 2005. »Božo Vodušek. Trije slavni bratje iz družine Vodušek.« *Revija Ognjišče*. Dostop 21. 12. 2022. <https://revija.ognjisce.si/revija-ognjisce/27-obljetnica-meseca/2082-bozo-vodusek>.
- Dolgan, Marjan, Jerneja Fridl in Manca Volk. 2014. *Literarni atlas Ljubljane: zgodbe in nezgode 94 slovenskih književnikov v Ljubljani*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Legiša, Lino in Mihael Glavan. 1986. »Vodušek, Božo (1905–1978)«. V *Slovenski biografski leksikon: 14. zv. Vode – Zdešar*, uredil Jože Munda. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi801823/>.
- Udovič, Jože. 2016. »Kar je prešlo, v resničnost se spreminja: ob izidu Voduškovega prevoda Goethejeva Fausta.« V *Prevajalci o prevodu 2: od J. Modra do J. Milič*, uredila Majda Stanovnik, 92–98. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Vodušek, Božo. 1928. »Paul Claudel; 1868–1928.« *Dom in svet* 41, št. 10: 305–306. <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-8X7VEQTP>.